

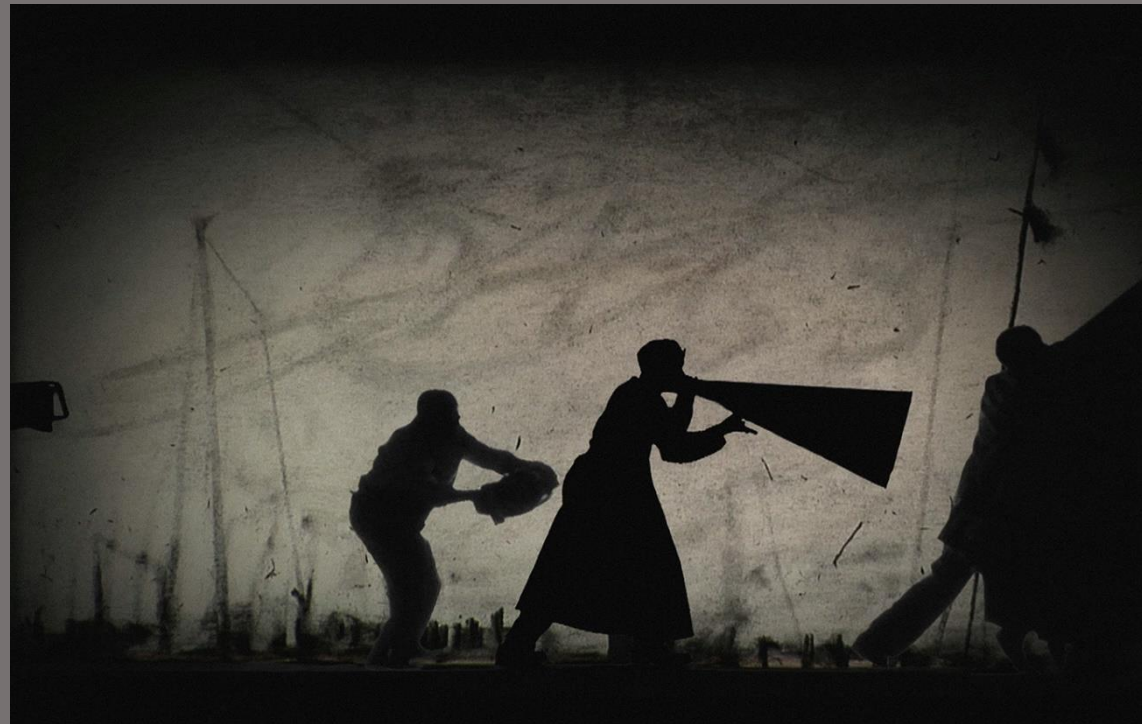
Undervisningsmateriale

Mellemtrin

William Kentridge - *The Refusal of Time*

21/3 2018 - 19/8 2018

Kunsten

Om undervisningsmaterialet

Dette undervisningsmateriale er udformet til udstillingen William Kentridge – *The Refusal of Time*.

Udstillingen vises på Kunsten i perioden fra den 21. marts 2018 til den 19. august 2018.

Undervisningsmaterialet kan bruges før, under og efter et besøg i udstillingen, og indeholder:

- Introduktion til underviseren
- Introduktion til udstillingen
- Tekster til eleverne
- Øvelser til eleverne – før, under og efter besøget

God fornøjelse!

Undervisningsmaterialet er lavet af Kunstens formidlingsafdeling i samarbejde med lærere fra Vesterkærrets Skole i Aalborg.

Vi anbefaler altid, at du og dine elever forbereder jer på udstillingen inden besøget.

Har du spørgsmål til materialet eller brug for inspiration til arbejdet med William Kentridge – *The Refusal of Time*, kan du kontakte Peter Juul, pjj@kunsten.dk

Book en omvisning, et dialogbaseret forløb eller et værkstedsbesøg til din klasse på www.kunsten.dk

Til underviseren

Med værket *The Refusal of Time* (2012) er der rig mulighed for at udforske såvel enkelte kunstformer, samspillet mellem forskellige kunstformer, som oplevelsen ved at befinde sig midt i et 'Gesamtkunstwerk' eller et totalkunstværk på Kunsten.

The Refusal of Time er en rumlig installation, som forener levende billeder, musik, dans, performance, tegning, lydeffekter og skulpturelle elementer. Kentridge forener det politiske med det poetiske i sin kunst, og han arbejder bl.a. med temaerne tid, menneske, apartheid og kolonialisme. Han bruger også en god del humor og selvironi, hvilket får værkerne til at fremstå modsætningsfyldte og flertydige.

Kentridge er mest kendt for sine animerede film baseret på kultegninger. Han italesætter problemstillinger, som knytter sig til Sydafrika efter apartheidstyrets opløsning, og hans personlige forhold til hjemlandet er præget af en stærk ambivalens. Kentridge bor og lever fortsat i Johannesburg sammen med sin kone og sine børn.

Du og din klasse kan besøge Kunsten på egen hånd med dette materiale i hånden, men du kan også booke et dialogbaseret forløb eller en workshop i Kunstens eksperimenterende værksted, Kunst-Lab, hvor eleverne vil blive introduceret til udstillingen af en kunstformidler og en professionel kunstner og arbejde procesorienteret og eksperimenterende og udvikle kreative færdigheder.

Se videofilm om William Kentridge på Louisiana Channel:
<http://channel.louisiana.dk>

- William Kentridge – Making Sense of The World
- William Kentridge & Synne Rifbjerg – Reduced to Being an Artist

Til underviseren

Om William Kentridge

William Kentridge (f. 1955) er født og opvokset i Johannesburg under apartheid. Begge hans forældre var fremtrædende advokater, og havde status som en af anti-apartheidbevægelsens mest betydningsfulde forkæmpere. Kentridge er efterkommer af litauisk-jødiske immigranter, som i slutningen af 1800-tallet slog sig ned i Sydafrika.

Apartheid blev officielt indført som styreform i Sydafrika i 1948, hvilket medførte, at den sydafrikanske befolkning blev raceopdelt. Konsekvensen ved apartheid var, at Sydafrikas hvide mindretal legitimt kunne undertrykke landets farvede befolkning. I dette raceadskilte samfund talte Kentridges forældre de undertrykte sydafrikaneres sag.

Det naturlige karriervalg for Kentridge ville have været jurastudiet, men Kentridge endte i stedet med at blive kunstner. Kentridge fremhæver selv, med et smil på læben, at han blev reduceret til at blive kunstner, fordi alle andre karrieremæssige valg slog fejl. Karrieren som kunstner tog sin begyndelse med kultegninger, som siden udviklede sig til animerede film.

Kentridge fik sit gennembrud i de tidlige 1990'ere med sine poetiske sort/hvide stop-motion-film baseret på kultegninger, men siden årtusindskiftet har han videreudviklet sit formsprog og kombineret det med sin kærlighed til både film- og teaterverdenen. I sine værker kombinerer Kentridge mange forskellige kunstformer og trækker på et utal af inspirationskilder.

Kentridges værker udtrykker en stærk politisk bevidsthed, uden at han dog tager moralsk stilling til konkrete begivenheder. Emnet er derfor ikke kun apartheid men universelle almelgyldige temaer som magt, menneskesyn, historieforståelse og samfundsforhold. Ifølge Kentridge selv har forældrenes arbejde mod uretfærdighed og undertrykkelse fremelsket en social bevidsthed i ham, hvilket betyder, at han forbeholder sig retten til uvished som en modvægt til politisk vished eller overbevisning.

Til underviseren

Om udstillingen *The Refusal of Time*

The Refusal of time (2012) er en rumlig installation bestående af 5 store videoskærme med lyd, fire højtalere udformet som megafoner i aluminium placeret på stativer, samt en mekanisk 'blæsebælg' konstrueret i træ og placeret midt i rummet. Levende billeder, tekstfragmenter og tegninger i gulv til loft-format projiceres op på væggene. Musik, reallyd, lydeffekter og kunstnerens egen stemme strømmer ud i rummet via de tragtformede højtalere. Den mekaniske 'blæsebælg' pumper løs som en mekanisk lunge.

Værket varer ca. 30 minutter og er i konstant bevægelse og udgør en blanding af medier, temaer, materialer og metoder. Værket beskæftiger sig med ideen om tid som et relativt fænomen i modsætning til en lineær tidsforståelse. Værket leger på forskellige måder med tanken om, hvad der ville ske, hvis tiden blev sat ud af spil.

Foruden de fire megafoner og den mekaniske 'blæsebælg' er forskellige, gamle stole placeret som skulpturelle elementer i rummet. Trækasser, som ligner opbevaringskasser til rekvisitter, står i flere lag langs siderne. Malertape er sat på gulvet rundt om stole, højtalerstativer mv., og fungerer som på et teater, når der skal udskiftes rekvisitter ved sceneskift. Den rumlige installation fremstår som en blanding af en teatersal, en scene og et 'backstage' lignende miljø. Scenerierne på de fem skærme udspiller sig parallelt med hinanden, og installationens sammensurium af billeder, lyd og effekter omslutter dig og gør det umuligt at afkode ét sammenhængende udsagn i rummet.

Du bliver som beskuer således overladt til selv at skabe mening og sammenhæng i det bevidst fragmenterede univers, som Kentridge iscenesætter.

Gesamtkunstwerk

'Gesamtkunstwerk' er en tysk betegnelse for et kunstværk, hvori flere forskellige kunstformer er forenet. Udtrykket stammer fra 1800-tallet og knytter sig ikke mindst til operakomponisten Richard Wagners tanke om 'musikdramaet'. Wagner omtaler begrebet i sine skrifter, hvor han henviser til en operafremførelse, som omfatter musik, teater og visuel kunst. Wagner lagde desuden vægt på stemningsskabende elementer som mørke og lydeffekter. I det 20. århundrede udvides begrebet til også at omfatte arkitektur, film mv.

For Kentridge er du som beskuer den centrale 'figur': Det handler om os, hvordan vi opfatter verden, og hvordan vi gør verden forståelig. Kentridge er optaget af, hvordan vi ser på verden, hvad der betinger vores evne til at se og forstå, hvordan vi husker historien, og hvordan vi glemmer den. I den rumlige installation påvirkes du som beskuer både sanseligt og psykologisk, og Kentridge spiller bevidst på det flertydige, det modsætningsfyldte og det åbne udsagn, som befordre den fundamentale tvivl eller uvished, som er et grundvilkår for den menneskelige eksistens, og som Kentridge betoner værdien af.

En nøgle til at forstå Kentridges kunst er begrebet *bastardy* ('bastardhed'). For Kentridge er 'bastardhed' et positivt ladet ord, som knytter sig til blandingsformen, det skæve, det irregulære, det uægte og det uvisse. Med 'bastardheden' ønsker Kentridge at vise, hvor frugtbar og levende blandingsformen kan være, og han hylder bevidst det uperfekte element, de 'åbninger' i værket, som levner plads til dig som beskuer.

Kentridge forbinder selv begrebet *bastardy* med den kulturelle smeltedigel, som Sydafrika er. I *The Refusal of Time* kommer det bastardiske eksempelvis til udtryk i soundtracket til værket, som er komponeret af sydafrikaneren Philip Miller, og som er skabt som et 'kludetæppe' af lydbilleder.

Som beskuer forventes du at spille en aktiv rolle som medskaber af værkets fortælling. Værkets 'udsagn' er i den forstand den erfaring, som du som beskuer gør dig i mødet med værket.

Til underviseren: Opgaver før besøget på museet

2-3 lektioner

1 – Begrebet tid

1. Læs digtet *Tiden* af Benny Andersen op i klassen uden at give eleverne titlen på digtet.
2. Tal om:
 - Hvad handler digtet om?
 - Hvad menes der med, at "tiden ikke slår til? "
 - Hvilke stadier i livet nævnes i digtet?
(Stadierne visualiseres evt. ved hjælp af en tidslinje på tavlen.)
3. Digtet ender med:
De har kaldt 95949392
Der er ingen abonnement på det nummer
Klik
4. Tal om:
 - Hvad betyder dette?
 - Hvad tror I, titlen på digtet er?

XXXXXX

af Benny Andersen

Vi har tolv ure i huset
alligevel slår tiden ikke til.

Man går ud i sit køkken
henter kakaomælk til sin spinkle søn
men når man vender tilbage
er han blevet for gammel til kakaomælk
kræver øl, piger og revolution

Man må udnytte tiden, mens man har den

Ens datter kommer hjem fra skole
går ud for at hinke
kommer ind lidt efter
og spør om man vil passe den lille
mens hun og manden går i teatret
og mens de er i teatret
rykker den lille med noget besvær
op i 3. G.

Man må udnytte tiden, mens man har den

Man fotograferer sin hidtil unge hustru
med blodrigt sigøjnertørklæde,
men næppe er billedet fremkaldt
før hun forkynder at det så småt
er hendes tur til at få folkepension
så sagte vågner enken i hende

Man vil gerne udnytte tiden,
men den blir væk hele tiden
hvor blir den af
har den nogensinde været der
har man brugt for megen tid
på at trække tiden ud

Man må benytte tiden i tide
flakke om en tid uden tid og sted
og når tiden er inde
ringe hjem og høre
"De har kaldt 95949392?
Der er ingen abonnent på det nummer"
Klik

Til underviseren: Opgaver før besøget på museet

2 – Tidscirklerne

1. Brug de fire ark *Tidscirklerne*. Eleverne får hver især udleveret de fire ark.
2. Eleverne udfylder arkene. Under cirklerne skal eleverne begrunde hvorfor, de synes tiden går langsomt/hurtigt ved enten at lave en tegning eller skrive med ord.

Tidsarket Dag:

De skal på tidscirklen markere med rødt, hvornår på dagen, de synes, tiden går langsomt. Med grønt skal de markere, hvor går tiden hurtigt.

Tidsarket Uge:

De skal på tidscirklen markere med rødt, hvilke dage tiden går langsomt. Med grønt skal de markere, hvilke dage tiden går hurtigt.

Tidsarket Året:

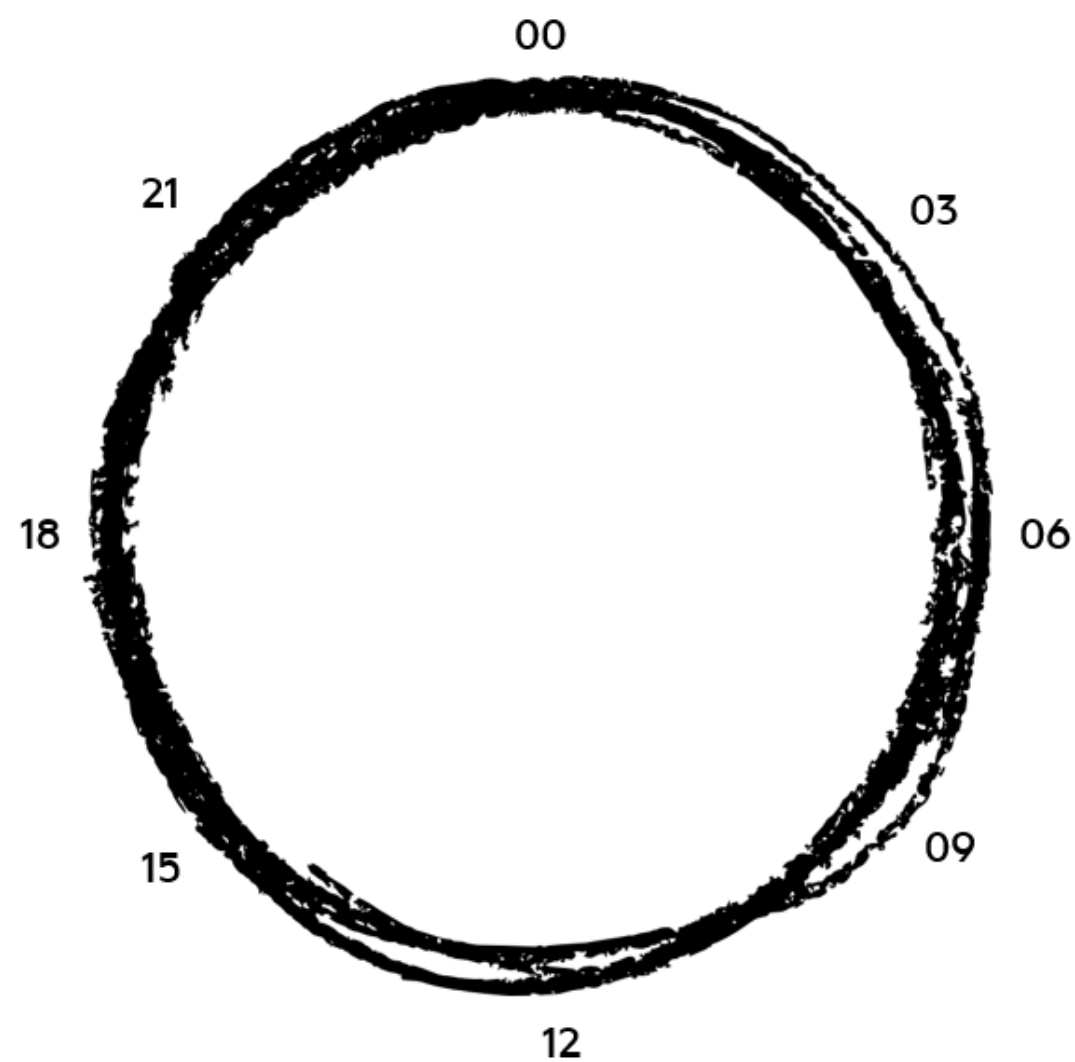
De skal på tidscirklen markere med rødt, hvilke måneder, der går langsomt. Med grønt skal de markere, hvilke måneder, der går hurtigt.

Tidsarket Livet:

De skal på tidscirklen markere med rødt, hvornår i livet tiden går langsomt. Med grønt skal de markere, hvornår tiden går hurtigt.

3. Opsamling: Tal om elevernes opfattelse af tid og følelse af, hvornår tiden går langsomt/hurtigt.

Dagen

Ugen

Mandag

Tirsdag

Onsdag

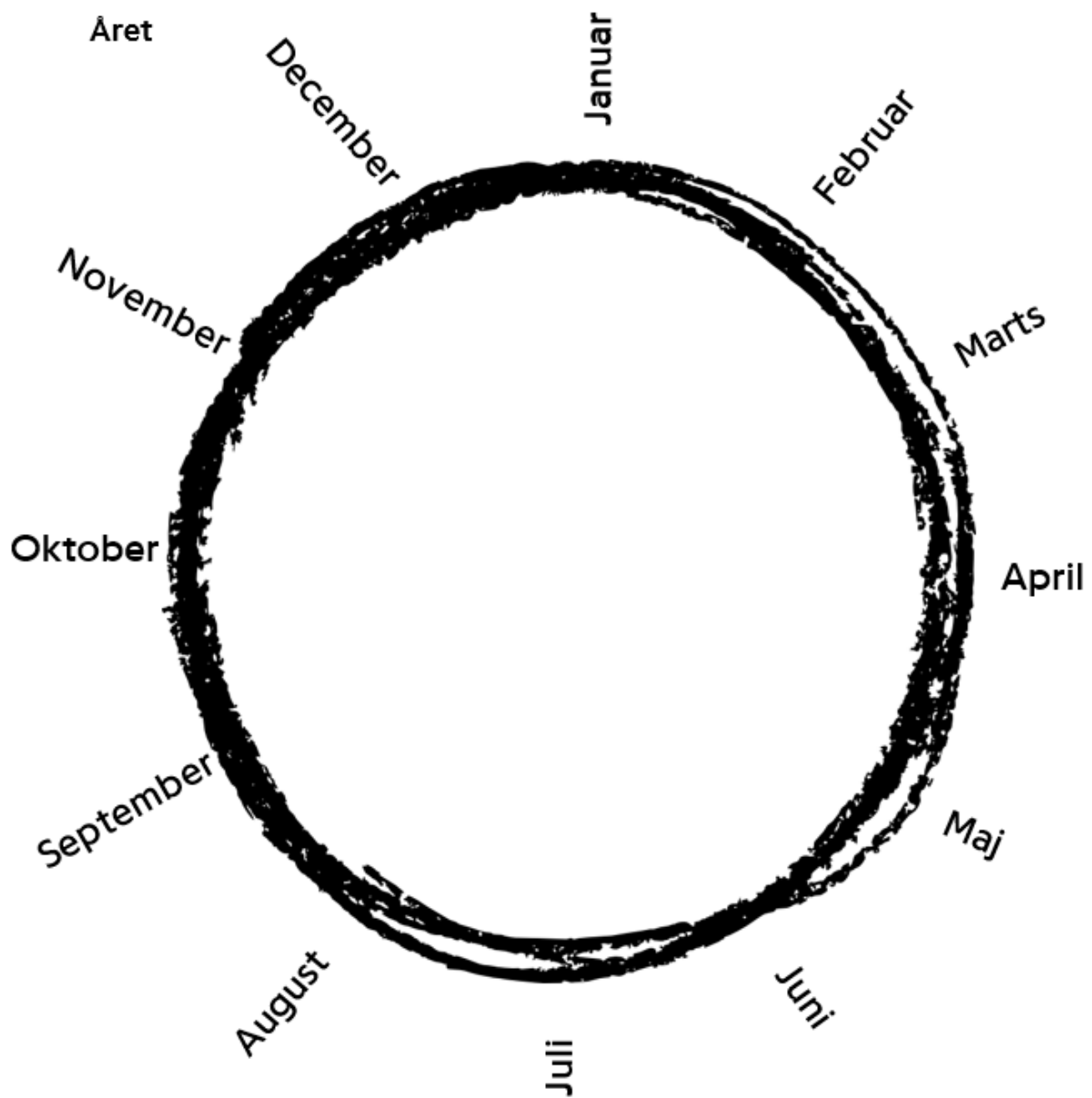
Torsdag

Fredag

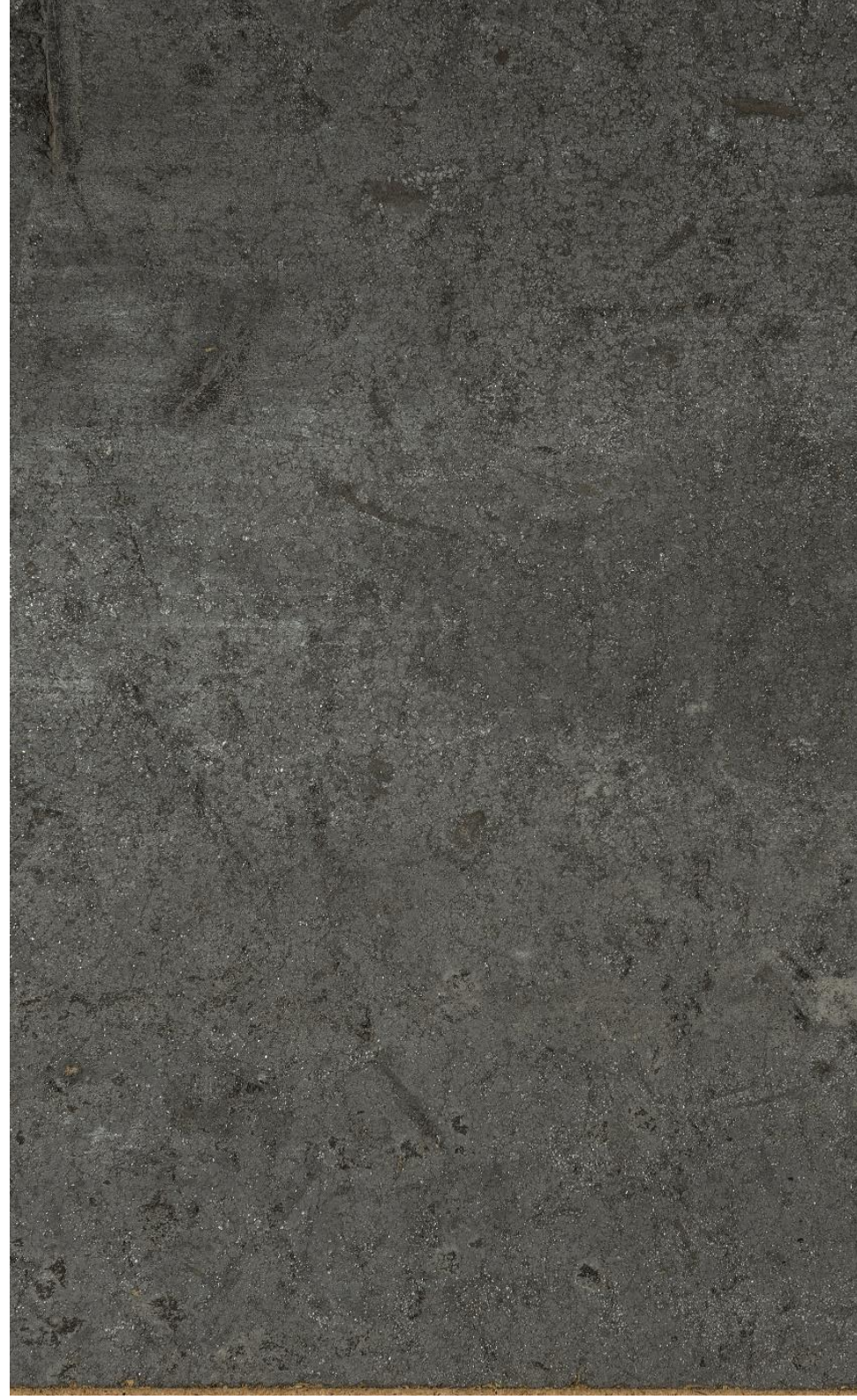
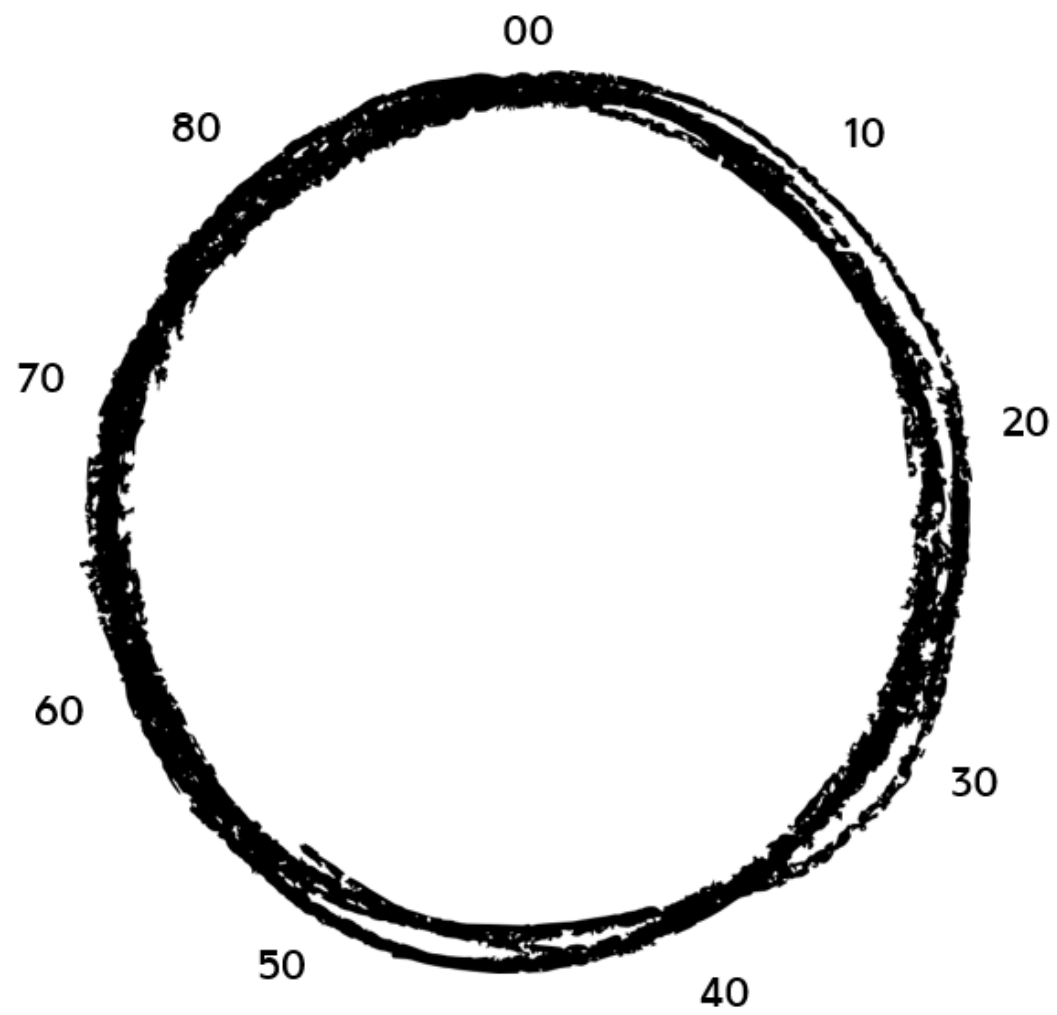
Lørdag

Søndag

Livet

Til underviseren: Opgaver før besøget på museet

4– Introduktion kunstneren

1. Eleverne læser de to tekster *Til eleven: Om William Kentridge*.
2. Tal om det læste.

5– Introduktion til udstillingen på Kunsten

1. Eleverne forberedes på deres besøg på Kunsten.
Vis først eleverne YouTube klippet:
<https://www.youtube.com/watch?v=RtkA6qq4t40>
2. Tal om:
 - Hvad er jeres umiddelbare tanker?
 - Kan I se en sammenhæng med begrebet "tid"?
3. Eleverne læser *Om udstillingen*.
4. Tal om:
 - Hvad skal vi på museet
 - Hvilke regler er der på museet(Se evt. filmen om at besøge museet: <http://www.kunsten.dk/da/indhold/kunsten-at-gaa-paa-kunsten-7201>)

Gode råd før I besøger udstillingen

Om værket

- Installationen varer ca. 30 minutter. Der er ikke et bestemt start- og sluttidspunkt, og man behøver ikke nødvendigvis at opleve hele værket.
- Vær opmærksom på, at installationen indeholder mange sanseindtryk og høje lyde, som kan virke voldsomt på nogle.
- Hold dig evt. for ørerne i starten.

Sådan gør du

- Du kan stå på gulvet eller sidde på gulvet eller på en af stolene.
- Stå eller sid i mindst 2 minutter det samme sted.
- Brug dine sanser til at opfange alt det du ser, hører, mærker, fornemmer.
- Prøv at stille dig forskellige steder i installationen.

Regler

- Man må sidde på stolene og flytte på dem.
- Det er ikke tilladt at røre ved resten af udstillingen.
- Man må ikke råbe, løbe eller lege.
- Man må gerne tage billeder i udstillingen.
- Vis hensyn til andre gæster.

Til eleven

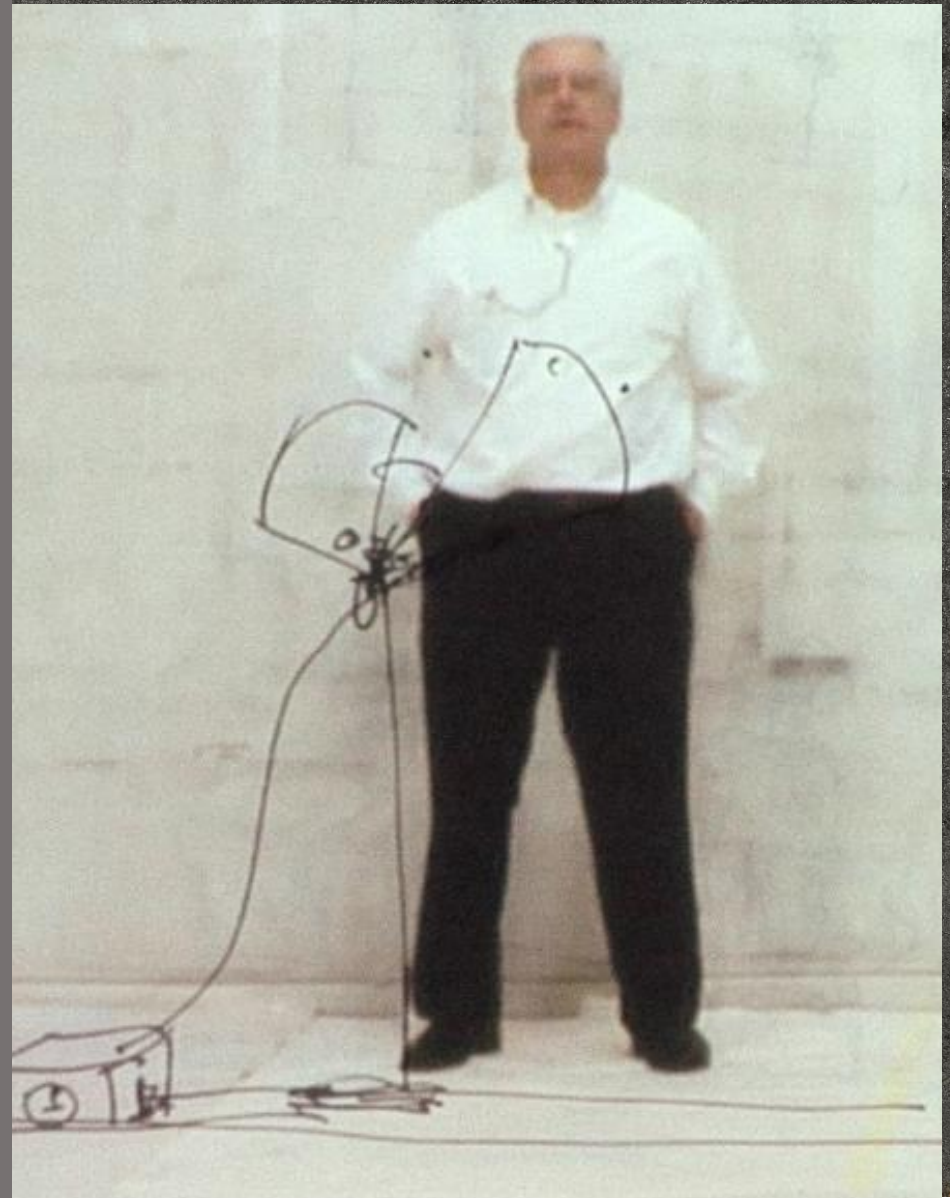
Læs om William Kentridge og Sydafrika

William Kentridge er kunstner og født i byen Johannesburg i Sydafrika. Han er født i 1955. Hans forældre immigrerede til Sydafrika fra Litauen for over 100 år siden. Efter mange år blev familien en del af det mindretal af hvide mennesker, som boede i Sydafrika.

I 1948 blev *apartheid* indført som styreform i Sydafrika. Apartheid betød, at landets befolkning blev raceopdelt i hvide og farvede indbyggere, og at de to befolkningsgrupper, deres forskellige traditioner og kulturer skulle holdes adskilt.

Kentridges far og mor var advokater, og de arbejdede begge to som forkæmpere for anti-apartheidbevægelsen i Sydafrika. I det raceadskilte samfund talte Kentridges forældre de undertrykte sydafrikaneres sag.

Forældrenes arbejde mod uretfærdighed og undertrykkelse betød, at Kentridge blev meget bevidst om de sociale og politiske forhold i samfundet -også efter at apartheid officielt blev afskaffet som styreform i Sydafrika i 1992.

Til eleven

Læs om William Kentridge som kunstner

Kentridge siger selv, at han endte med at blive kunstner, fordi han ikke rigtig lykkedes med andet. I begyndelsen lavede han tegninger med kul på papir, og han opdagede, at tegningerne kunne vækkes til live ved hele tiden at lave små ændringer i dem.

Kentridge viskede kulstregene bort, tegnede nye, og tog derefter et billede af dem. Til sidst havde han billeder nok til at lave én sammenhængende fortælling, og i begyndelsen af 1990'erne blev han berømt for sine sort/hvide animationsfilm.

Siden år 2000 har Kentridge videreudviklet sin kunst og kombineret tegnekunsten med sin kærlighed til både film- og teaterverdenen. I sine værker blander Kentridge mange forskellige kunstformer, og han laver fx nogle 'installationer', som fylder et helt rum.

Vidste du...?

Vidste du, at Kentridge er vild med ordet *bastardhed*, og at han bruger det i sin kunst? Ordet betyder 'blandingsform', og Kentridge går bevidst efter det skæve, det uægte, det irregulære og det 'ukorrekte' udtryk i sine kunstværker.

Prøv at slå op, hvad *bastard* betyder på engelsk.

Til eleven

Læs om udstillingen *The Refusal of Time*

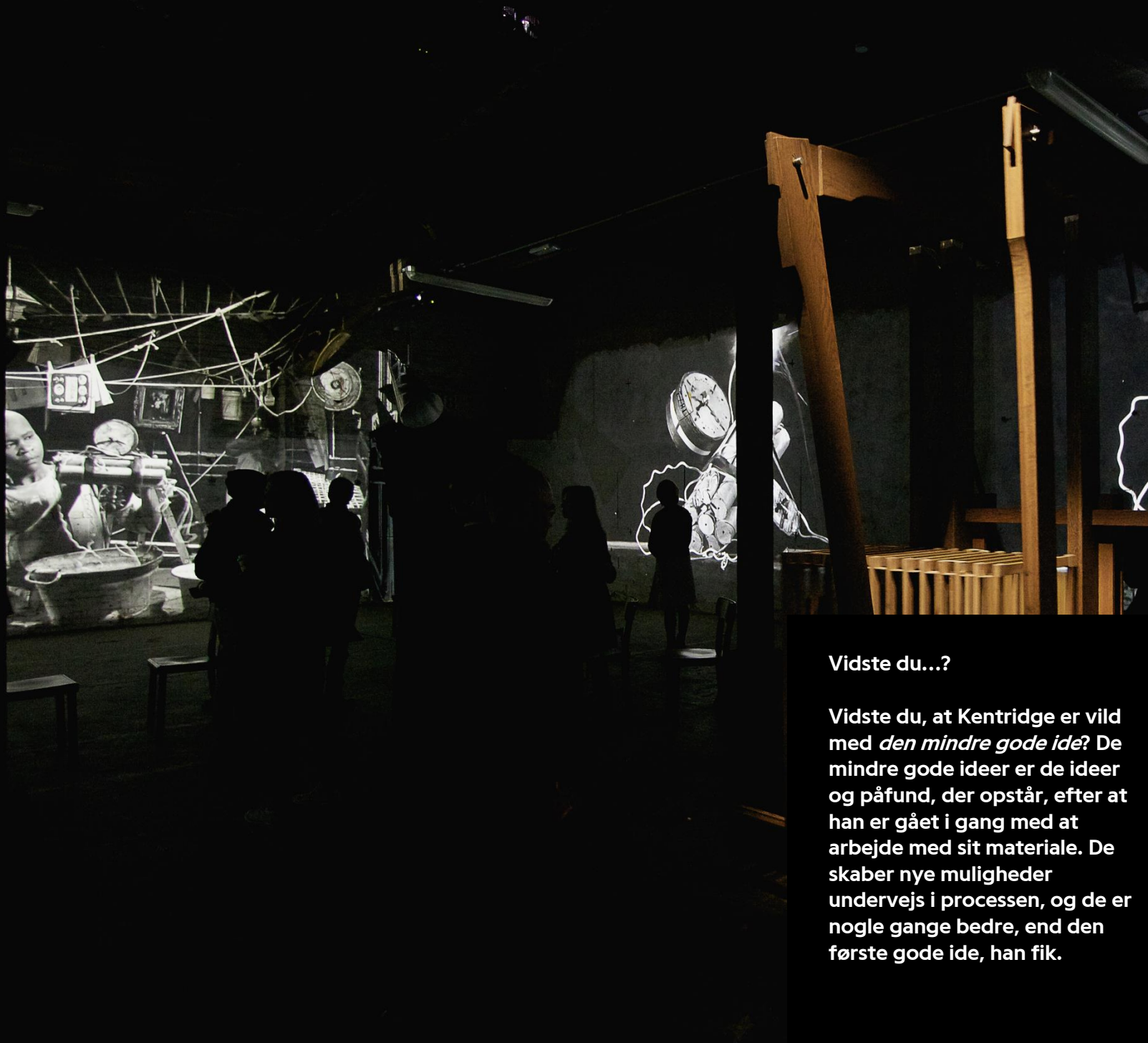
The Refusal of Time er et værk, som fylder et helt rum, som du kan træde ind i og blive en del af. Værket varer ca. 30 minutter og kan kaldes for en rumlig installation og er en blanding af mange forskellige kunstformer, medier, materialer og temaer. *The Refusal of Time* kan oversættes til *Modstand af tid*, og man behøver ikke at se værket fra start til slut.

Værket består af 5 videoer med lyd, som bliver projiceret op på væggene ved siden af hinanden. Der er også fire højtalere, som ligner megafoner placeret på nogle stativer rundt om på gulvet.

Midt på gulvet står der en slags mekanisk 'blæsebælg', som er lavet i træ, og som pumper løs som en mekanisk lunge. Fra højttalerne strømmer der musik, lyd og lydeffekter ud i rummet, sammen med kunstnerens egen stemme.

I rummet er der placeret nogle stole, som indgår i værket som en slags skulpturer, som kan få rummet til at minde om en scene, et 'backstage' miljø eller et teater.

Musikken, lydene, lydeffekterne og de levende billeder gør, at værket hele tiden er i bevægelse. Vi kan blive overvældet af de mange sanselige indtryk, og det kan være svært at finde sammenhæng i det hele.

Kentridge ønsker faktisk, at vi selv skal finde sammenhæng og mening i værket, og han tror på, at vi, mens vi bearbejder de mange indtryk, allerede er i gang med at skabe betydninger midt i alt virvaret.

For Kentridge er det en del af det at være menneske, at man ind i mellem er i tvivl om ting, at man er forvirret, og at verden virker uvis. I dette værk udfordrer han fx tanken om tiden, som vi almindeligvis forstår den, og han undersøger, hvad der ville ske, hvis tiden blev sat ud af spil.

Vidste du...?

Vidste du, at Kentridge er vild med *den mindre gode ide*? De mindre gode ideer er de ideer og påfund, der opstår, efter at han er gået i gang med at arbejde med sit materiale. De skaber nye muligheder undervejs i processen, og de er nogle gange bedre, end den første gode ide, han fik.

Til underviseren: Opgaver på museet

Opgave 1

1. Sæt jer ned i 5 minutter i værket *The Refusal of Time*.
2. Gå ud af værket, find et roligt sted uden for udstillingen og tal om følgende:
 - a. Hvordan var det at være inde i kunstværket?
 - b. Hvad lagde I særligt mærke til?
 - c. Var der noget, der undrede jer?
 - d. Var det som I havde forventet?

Opgave 2

1. Sæt jer ned i 5 minutter i værket *The Refusal of Time*.
2. Skriv / tegn på papir:
 - a. Hvilke kunstformer kan I finde?
 - b. Hvordan ser de ud?
3. Gå ud af værket, find et roligt sted og tal om følgende:
 - a. Hvilke kunstformer fylder mest?
 - b. Hvilke kunstformer kan I bedst lide?

Opgave 3

1. Sæt jer ned i 5 minutter i værket *The Refusal of Time*.
2. Fokuser og lyt til lyden i kunstværket:
 - a. Hvor mange instrumenter og lyde, kan I høre?
 - b. Hvor kommer lydene fra?

Opgave 4

1. Gå ud af værket, find et roligt sted og tal om følgende:
 - a. Hvor så I eksempler på, at Kentridge arbejder med emnet *Tid*?
 - b. Hvor kunne I se, at Kentridge kommer fra Sydafrika?
 - c. Hvilke temaer kunne I ellers se i kunstværket? Hvad handler det om?
 - d. Hvorfor tror I, Kentridge har lavet det?
 - e. Hvad synes I om kunstværket? Hvad er godt, hvad er skidt – og hvorfor?

Til underviseren: Opgaver efter besøget på museet

2-3 lektioner

1. Opsamling på besøget på Kunsten.

Vis eleverne et videoklip fra installationen, så de kommer tilbage til stemningen.

<https://www.youtube.com/watch?v=uaPnBorIMmc>

Eleverne inddeles i grupper á 4. De får udleveret arket *Ordet rundt* i A3format. Hver elev har sit eget felt, hvor de skal notere de 5 ord, der falder dem ind om installationen. I midten af arket noteres de ord, som eleverne har til fælles.

Herefter præsenterer grupperne deres ord på klassen. Ordene danner baggrund for videre samtale.

- Havde nogle af grupperne ens ord? Hvordan kan det være?
- Hvad gjorde mest indtryk på jer under besøget på Kunsten?
- Hvor i installationen oplevede I noget om *tid*?

2. Lav din egen Kentridge-video.

Vis eleverne klippet, hvor Kentridge går på stole. Spol til (5:10-5:20)

<http://channel.louisiana.dk/video/william-kentridge-refusal-time>

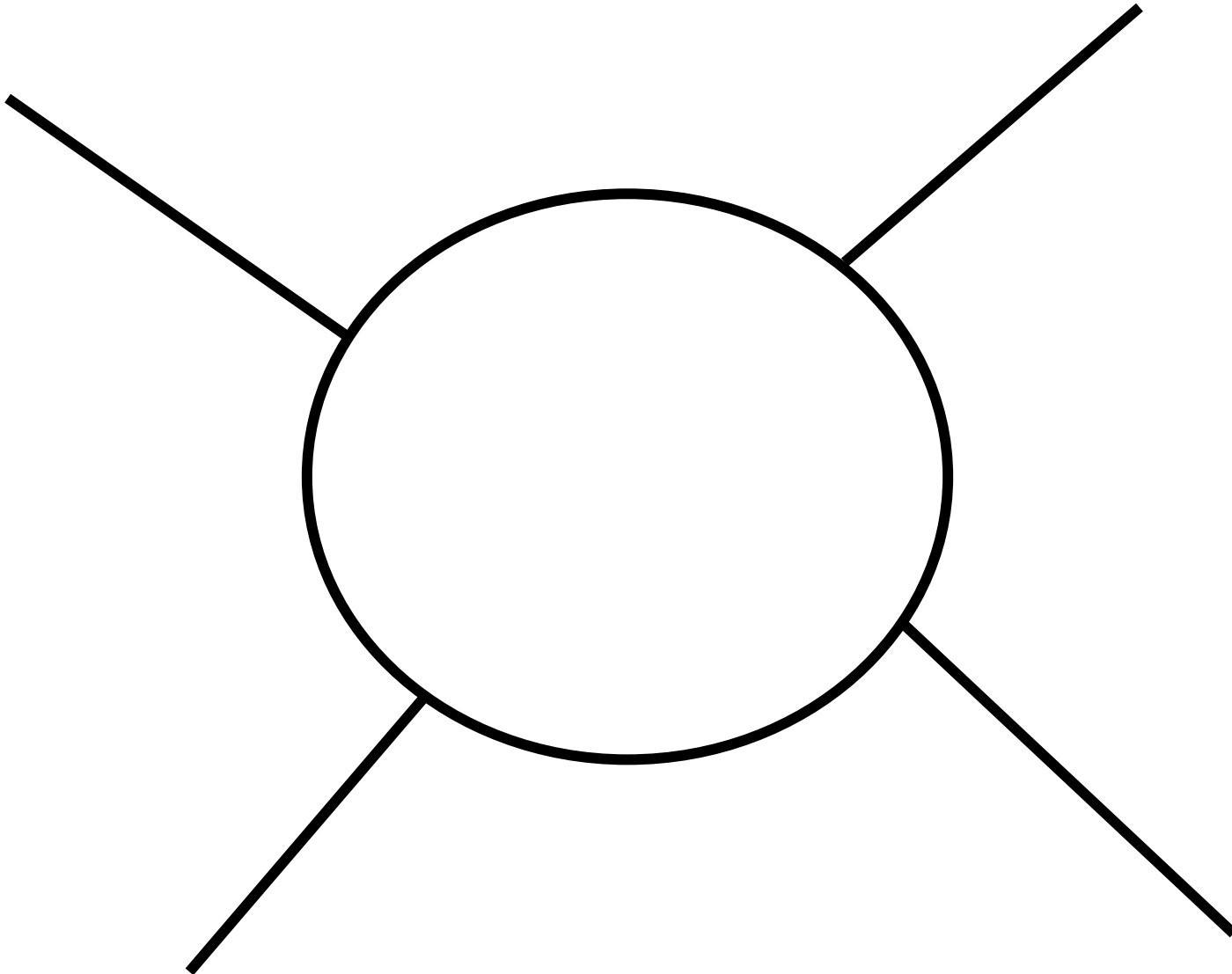
Eleverne arbejder i par. De skal nu lave en video, hvor de på samme måde som Kentridge går over en række stole. De skal forholde sig til, hvilke forhindringer og glæder der er på livets vej. Hvordan kan de illustrere dette ved hjælp af stolene? Fx hoppe, kravle under, gå ved siden af, flytte stolen osv. Hver stol skal symbolisere en livsbegivenhed.

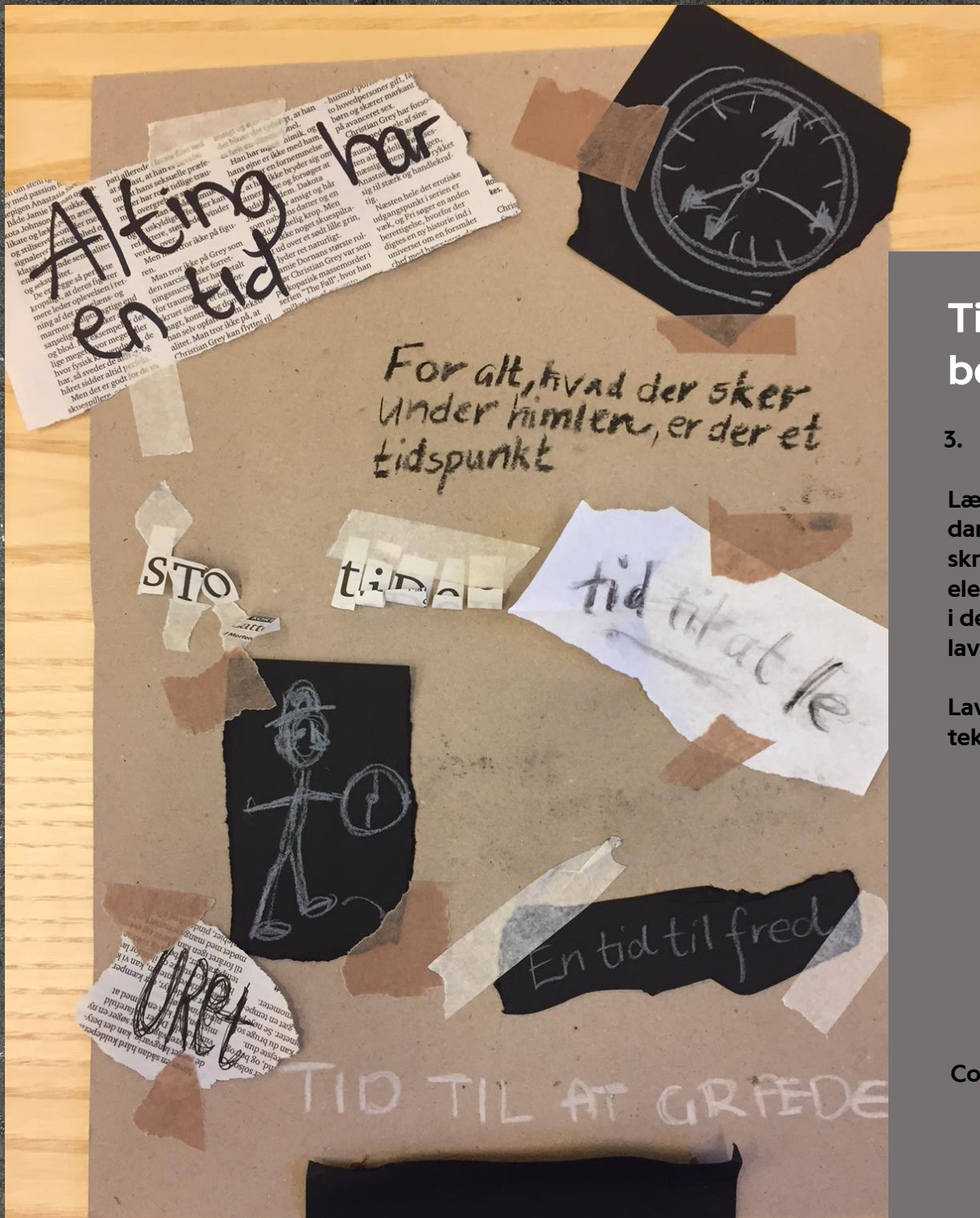
Den ene elev filmer, mens den anden går over stolene. Efterfølgende kan eleverne evt. lægge musik ind over, som passer til livsbegivenhederne.

Filmene vises på klassen.

Ordet rundt

Til underviseren: Opgaver efter besøget på museet

3. Skriv et digt

Læs Prædikerens Bog kap. 3. Hvad er budskabet i teksten? Kapitlet danner introduktion og inspiration til, at eleverne hver især skal skrive et digt. Digtet skal handle om de indtryk og følelser, som eleverne fik under installationen. Eleverne kan tage udgangspunkt i de ord, de skrev i aktiviteten *Ordet rundt* samt de materialer, de lavede på Kunsten. Digtet skal ikke rime.

Lav digtet som en collage inspireret af William Kentridges teknikker. Brug:

- Aviser
- Grå, hvid og sort kardus
- Hvide farvekridt
- Tegnekul
- Sorte tusser i forskellige tykkelser
- Malertape
- Brun tape
- Sakse

Collagerne udstilles

Prædikerens Bog kap. 3

v1

Alting har en tid, for alt, hvad der sker under himlen, er der et tidspunkt.

v2

En tid til at fødes, en tid til at dø.
En tid til at plante, en tid til at rydde.

v3

En tid til at slå ihjel, en tid til at helbrede.
En tid til at rive ned, en tid til at bygge op.

v4

En tid til at græde, en tid til at le.
En tid til at holde klage, en tid til at danse.

v5

En tid til at sprede sten, en tid til at samle sten.
En tid til at omfavne, en tid til ikke at omfavne.

v6

En tid til at opsøge, en tid til at miste.
En tid til at gemme hen, en tid til at kaste bort.

v7

En tid til at rive itu, en tid til at sy sammen.
En tid til at tie, en tid til at tale.

v8

En tid til at elske, en tid til at hade.
En tid til krig, en tid til fred.

v9

Hvad udbytte af sit slid har den, der foretager sig noget?

Kunsten